

Німецька
консультативна група
в Україні

Deutsch-Ukrainische
Industrie- und Handelskammer
Німецько-Українська
промислово-торговельна палата

Німецька консультативна група,
Німецько-Українська промислово-торговельна палата

Спільний звіт

Залучення інвестицій через реформи:

Пропозиції від німецького
бізнесу в Україні

Берлін/Київ,
вересень 2018 р.

Про Німецьку консультативну групу

Німецька консультативна група з питань економічних реформ працює в Україні з 1994 року, консультуючи український уряд та інші державні органи, такі як Національний банк України, по широкому колу питань економічної політики і розвитку фінансового сектору. Наші аналітичні роботи презентуються і обговорюються під час постійних зустрічей з посадовцями високого рангу. Група фінансується німецьким Федеральним міністерством економіки та енергетики.

Німецька консультативна група

c/o BE Berlin Economics GmbH
Schillerstr. 59
D-10627 Berlin
Tel: +49 30 / 20 61 34 64 0
Fax: +49 30 / 20 61 34 64 9
info@beratergruppe-ukraine.de
www.beratergruppe-ukraine.de

Про Німецько-Українську промислово-торговельну палату

Німецько-Українська промислово-торговельна палата офіційно почала свою роботу в Києві в жовтні 2016 року. Палата координує економічну діяльність своїх членів, представляє інтереси членів та надає їм послуги, підтримує компанії та організації, що не є членами палати. Палата є частиною світової мережі німецьких зовнішньоторговельних палат, які налічують 130 офісів у 90 країнах світу. Головною організацією німецьких палат є Німецька Асоціація торгово-промислових палат (DINKE) в Берліні.

Німецько-Українська промислово-торговельна палата

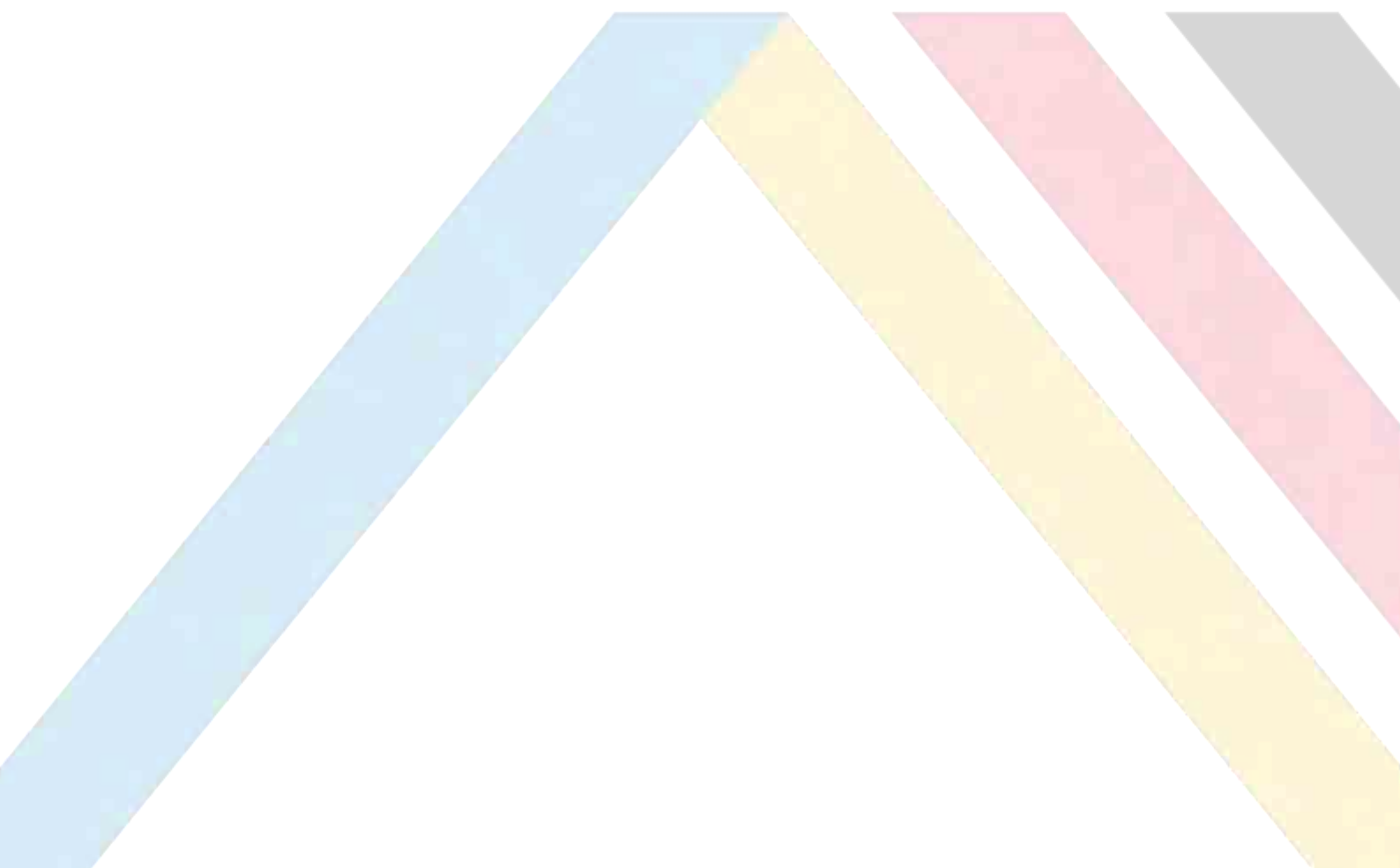
вул. Пушкінська, 34
Україна, 01004 Київ
Тел.: +38-044-377-55-02
Моб.: +38-050-386-90-30
<http://ukraine.ahk.de>

Автори

Роберт Кірхнер	kirchner@berlin-economics.com
Томас Оттен	th.otten@otten-consulting.de
Д-р. Юліан Ріс	Julian.Ries@integrites.com
Девід Заха	

Зміст

1.	Вступ	4
2.	Методологічні засади	4
3.	Пропозиції щодо горизонтальних реформ	7
	3.1 Реформи в сфері права	7
	3.2 Реформи в сфері оподаткування та бухгалтерського обліку	11
4.	Пропозиції щодо галузевих реформ	16
	4.1 Реформи фінансового сектору	16
	4.2 Реформи в сфері будівництва та енергоефективності	19
	4.3 Пропозиції щодо реформ в аграрному секторі	24
	4.4 Пропозиції щодо реформування логістики та транспорту	27
5.	Швидкі перемоги (quick wins): Рекомендації щодо пріоритетних реформ	30

1. Вступ

Економіка України впевнено перейшла до зростання та досягнула макроекономічної стабільності після тяжкої економічної кризи 2014/2015 року. Варто відзначити дії як українських урядовців, так і представників міжнародної спільноти, що підтримують Україну, що сприяли такому результату.

Втім очевидно, що українська економіка все ще потребує значних реформ; за чинних темпів економічного зростання неможливо досягнути суттєво вищого рівня соціально-економічного розвитку. Це ілюструє один простий приклад: навіть за економічного зростання на 3% щороку, рівень реального ВВП 2013 року буде досягнуто лише в 2022 році. Між тим багато українців проголосують своїми ногами і залишать країну в пошуках інших можливостей закордоном.

Одна з основних передумов для досягнення вищого та стійкого економічного зростання – це залучення приватних інвестицій. Зараз частка інвестицій у ВВП на рівні 20,8% (в 2017 році) є суттєво нижчою, ніж у групі країн із аналогічним кредитним рейтингом (24,5% від ВВП в 2017 році), і також нижчою ніж цей показник в минулому Україні (24,5% в 2006 році, до великої фінансової кризи).

В таких умовах на перший план виходить залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Як ми нещодавно продемонстрували у широкому аналітичному дослідженні, іноземні підприємства, що працюють в Україні, надають суттєві економічні і соціальні переваги країні та її населенню.

Україна суттєво просунулась у справі спрощення та реформування бізнес-середовища, що підтверджується просуванням у рейтингу “Doing Business” Світового Банку (із 152-го місця в 2012 році до 76-го місяця у 2018 році). Втім підприємства надалі скаржаться на проблеми з несприятливим для зростання регуляторним середовищем та на інші перешкоди у діловому та інвестиційному кліматі.

У цьому дослідженні ми зібрали пропозиції щодо реформ від німецького бізнесу в Україні: німецькі інвестори є одним з найактивніших іноземних інвесторів в Україні і переважно працюють на довгострокову ініціативу. Ми робили це у тісній співпраці з Німецько-Українською промислово-торговельною палатою (НУПТП), що офіційно почала роботу в Києві у жовтні 2016 року. Зараз кількість підприємств-учасників палати сягнула майже 130. Вони працюють у ряді робочих груп. Палата є частиною світової мережі німецьких зовнішньоторговельних палат, які налічують 130 офісів у 90 країнах світу

2. Методологічні засади

Для підготовки пропозицій реформ у цьому дослідженні використовували підхід знизу-вверх. Робочі групи НУПТП зібрали рекомендації на основі опитувальника підготованого Німецькою консультативною групою в Україні. Група авторів з Німецької консультативної групи та НУПТП надалі ретельно опрацювали та перевірили запропоновані рекомендації. Опрацювання рекомендацій було спрямоване на те, щоб вони відповідали загальному принципу просування до прозорих та конкурентних ринків, не суперечили чинним міжнародним зобов'язанням

України (в рамках Угоди про асоціацію та інших) та робили внесок до інклюзивного та сталого зростання.

Основною метою дослідження була підготовка запропонованих реформ, що відповідають запитам бізнесу і можуть бути порівняно легко впроваджені. На відміну від багатьох інших досліджень ми не зосереджувались на питанні, які реформи є найважливішими для України, та не аналізували ключових обмежень в кожному напрямку реформ. Ми намагались також включити невеликі за масштабом і не надто амбітні реформи, що легко впровадити, але які відчутно спростять життя для бізнесу в Україні. Отже, результатом підготовки переліку пропозицій «знизу-вверх» став достатньо численний набір рекомендацій як більшого так і меншого масштабу, яких всі можна порівняно легко впровадити.

Необхідне обмеження нашого підходу – це те, що рекомендації відображають потреби вже існуючих інвесторів, а саме представників «Німецької економіки» в Україні, що об'єднані в НУПТП. Близько 130 учасників НУПТП представляють різні галузі економіки: від юридичних фірм до виробників агрохімікатів. Втім представництво різних галузей в роботі НУПТП є неоднаковим, тому наприклад відсутні рекомендації щодо машинобудівної промисловості або експорту зерна. Це не означає, що реформи в цих галузях є не важливими, а є наслідком дизайну дослідження. Втім багато учасників НУПТП - це українські компанії зацікавлені у ділових зв'язках з Німеччиною, а не лише німецькі підприємства або їх «дочки» в Україні. Тому дослідження відображає запиту не лише іноземних компаній.

Методологічно майже неможливо зібрати пропозиції від підприємств, що ще не працюють в Україні. Тому рекомендовані насамперед реформи, що дозволять існуючим підприємствам інвестувати та зростати в Україні. Дослідження не відображає (принаймні безпосередньо) зміни, що стимулюватимуть нові підприємства почати роботу в Україні, хоча багато рекомендацій, якщо не майже всі рекомендації, покращать умови як для існуючих так і для нових гравців на ринку України.

Запропоновані реформи представлені відповідно до того, як організовані робочі групи НУПТП. Потрібно зазначити, що перелік галузей економіки не є вичерпним і обмежений наявними робочими групами. Тому відсутні рекомендації для галузей промисловості та послуг не представлених в НУПТП.

- Пропозиції щодо «горизонтальних» реформ, що однаково впливають на всі підприємства викладені в розділі 3:
 - Право: загальні норми права, що не стосуються податків та бухгалтерського обліку
 - Питання податків та бухгалтерського обліку
- Пропозиції щодо галузевих реформ перелічені в розділі 4:
 - Фінансовий сектор
 - Агропромисловий сектор
 - Будівництво та енергоефективність
 - Логістика та транспорт

У розділі 5 ми підготували перелік 10 пріоритетних «швидких виграшів». Спочатку було обрано реформи, що можливо впровадити в стислі терміни, а потім було відібрано найважливіші з таких реформ. Топ-десять відібраних реформ представлені в цьому розділі.

3. Пропозиції щодо горизонтальних реформ

3.1 Реформи в сфері права

Тут йдеться про всі нормативні акти, що не стосуються конкретної галузі економіки або податків та бухгалтерського обліку. Ми визначили чотири пропозиції щодо змін у цій сфері.

Table 1. Запропоновані реформи в сфері права

Номер	Назва
L-1	Обов'язковий порядок визначення штрафів в сфері захисту конкуренції
L-2	Покращення виконання судових рішень про стягнення коштів з держави
L-3	Покращення правової основи концесійної діяльності
L-4	Скасування реєстрації транспортних засобів військовими комісаріатами

L-1: Обов'язковий порядок визначення штрафів в сфері захисту конкуренції

Виконавець:

Антимонопольний комітет України, Міністерство юстиції

Опис проблеми:

Рекомендаційні роз'яснення щодо розрахунку штрафів за порушення законодавства про конкуренцію затверджені Антимонопольним комітетом України (АМКУ) не є обов'язковою до застосування. Надмірна свобода дій щодо визначення штрафів для посадових осіб АМКУ та відсутність інформації про сплату нарахованих штрафів третіми сторонами обмежує прозорість розгляду справ в сфері захисту конкуренції та створює ґрунт для підозр щодо корупції.

Запропоновані заходи:

Хоча АМКУ потрібно зберігати простір для маневру для врахування особливостей кожної справи, обсяги нарахованих штрафів повинні визначатись прозоріше і стати більш передбачуваними. Тому потрібно прийняти та оприлюднити обов'язковий для виконання нормативно-правовий акт, що визначатиме порядок розрахунку всіх штрафів та грошових санкцій призначених АМКУ за порушення законодавства в конкуренції. Цей документ повинен містити як методологію розрахунку базового обсягу штрафу так і коридор можливого обсягу штрафу визначеного АМКУ в конкретній справі.

Оцінка впливу:

Більша прозорість рішень АМКУ посилить довіру до органів влади та покаже готовність до забезпечення рівних умов роботи для підприємств. Це збільшить готовність підприємств інвестувати в Україну.

L-2 Покращення виконання судових рішень проти держави

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Приватні вимоги до держави наприклад щодо відшкодування надміру сплачених податків (крім ПДВ) часто не виконуються вчасно або не виконуються взагалі. Навіть судові рішення проти держави часто не виконуються. За даними різних джерел рівень виконання рішень коливався від 8 до 15% в 2017 році. Як наслідок підприємства втрачають належні їм кошти. Вже існує ряд положень законодавства, що спрямовані на вирішення цієї проблеми, зокрема такі, що передбачають кримінальну відповідальність. Втім вони не виконуються на практиці.

Запропоновані заходи:

Щоб стимулювати державу платити за своїми зобов'язаннями і для того, щоб надати певну компенсацію платнику податків, держава повинна виплачувати відсотки за податками, що підлягають відшкодуванню, як і платники податків за несплачені податки. До того ж несплачені зобов'язання у минулому бюджетному періоді повинні виплачуватись перед всіма видатками нового бюджетного періоду для всіх державних органів.

Оцінка впливу:

В кращому випадку, запропоновані заходи стимулюватимуть швидше повернення коштів державою. Щонайменше автоматичне нарахування відсотків на прострочені виплати дозволить заявникам уникнути втрат від інфляції, поки вони чекають на отримання коштів. Якщо запропоновані заходи стимулюють державу вчасно виплачувати за зобов'язаннями, це матиме додаткові позитивні наслідки. По-перше, це збільшить ліквідність компаній і збільшить інвестиції, ділову діяльність та зменшить кількість банкрутств. По-друге, реформа покращить репутацію державних органів, оскільки міжнародні компанії ретельно стежать чи виконують закон державні органи. Це в свою чергу збільшить (прямі іноземні) інвестиції.

L-3 Покращення правової основи концесійної діяльності

Виконавець:

Верховна Рада, Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Міністерство інфраструктури

Опис проблеми:

Процедура започаткування публічно-приватного партнерства в сфері концесій (управління державним або комунальним майном або надання послуг для задоволення громадських потреб приватним підприємством -концесіонером) зараз надто бюрократична. Заявники змушені самостійно шукати та готувати проекти, подавати заявку на яку потрібно отримати згоду від цілого ряду установ від органів місцевого самоврядування аж до Кабінету Міністрів. Подальший розподіл концесій не є прозорим. Як наслідок існує лише небагато концесій (зосереджених в кількох регіонах), а можливих заявників відлякує від подання заявок довгий та непевний процес отримання концесії.

Запропоновані заходи:

Проект Закону про концесії, прийнятий в першому читанні повинен бути прийнятий, але із певними змінами. Проект зокрема передбачає запровадження прозорої конкурсної процедури для обрання концесіонерів, визначає процедуру заміни концесіонера (якщо не виконані обов'язки) як частину концесійного договору і дозволяє залучення радників та незалежних експертів до підготовки складних проектів. В проекті потрібно врахувати додаткові зміни:

- Публікувати електронний перелік об'єктів, що заплановано віддати в концесію
- Запровадити чітку процедуру прийняття рішень: які органи влади повинні погодити задачу об'єкту в концесію та набуття чинності концесійного договору
- Передбачити відшкодування витрат на ініціювання здачі об'єкту в концесію переможцем конкурсу
- Спростити використання майнових прав отриманих за концесійними договорами як заставу за кредитами
- Визначити порядок погашення концесіонером боргів державного підприємства, якому належить об'єкт концесії
- Визначити, що підприємства з існуючими договорами оренди можуть перетворити їх в концесії без конкурсу на залишок строку договору оренди
- Встановити ті самі правила щодо переказу коштів та банківських послуг як і для інших форм публічно-приватного партнерства
- Встановити правила щодо вилучення земельних ділянок для створення об'єкту концесії, а саме зберегти судовий порядок вилучення землі

Оцінка впливу:

Збільшення участі зацікавленості надійних приватних компаній у концесіях покращить результативність публічно приватного партнерства, збільшить якість послуг публічного інтересу через концесіонерів та збільшить доходи від концесій.

L-4 Скасування реєстрації транспортних засобів військовими комісаріатами

Виконавець:

Кабінет Міністрів, Верховна Рада

Опис проблеми:

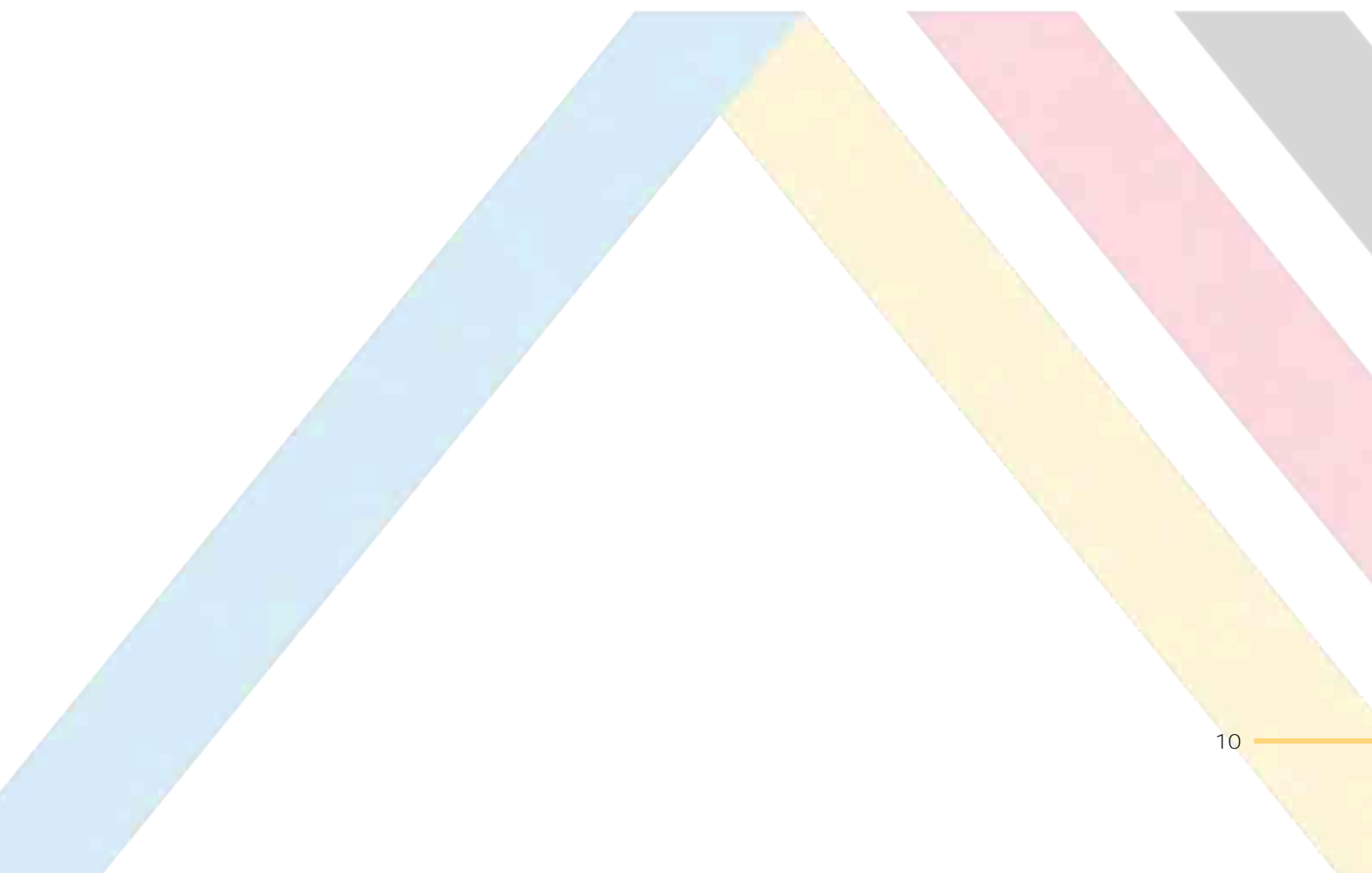
На додачу до звичайної реєстрації в органах Міністерства внутрішніх справ всі транспортні засоби юридичних осіб підлягають постановці та зняттю з обліку місцевими військовими комісаріатами. Ця процедура є надмірно забюрократизованою, погано організованою (подача документів лише у паперовій формі після тривалого очікування в черзі) та створює корупційні ризики при контакті з військовими офіцерами.

Запропоновані заходи:

Реєстрація у військовому комісаріаті повинна бути скасована через зміни до законодавства. Оскільки вся інформація про транспортний засіб вже наявна у реєстрі МВС, вона повинна надаватись через автоматизований облік даними відповідним органам Міністерства оборони.

Оцінка наслідків:

Зменшення адміністративного тягарю для підприємств та усунення корупційних ризиків.

3.2 Реформи в сфері оподаткування та бухгалтерського обліку

Ми визначили п'ять пропозицій в сфері оподаткування та бухгалтерського обліку:

Table 2. Запропоновані реформи в сфері оподаткування та бухгалтерського обліку

Номер	Назва
T-1	Боротьба з фіктивними приватними підприємцями
T-2	Скасування штрафів за відсутню реєстрацію/реєстрацію із запізненням податкових накладних не наданих покупцям
T-3	Обмеження арешту коштів на банківських/податкових рахунках в рамках кримінальних проваджень
T-4	Вилучення статті щодо фіктивного підприємництва з Кримінального кодексу
T-5	Уточнення порядку оподаткування податком з доходів фізичних осіб доходів від іноземних інвестицій

T-1 Боротьба з фіктивними приватними підприємцями

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Широке зловживання спрощеною системою оподаткування підприємствами, що платять своїм працівникам як «приватним підприємцям», призводить до нерівної конкуренції. Фіктивні приватні підприємці виграють від того, що вони не сплачують податок з доходів фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок. Підприємства, що виконують норми податкового законодавства, втрачають значну конкурентну перевагу.

Запропоновані заходи:

На основі німецької практики у Податковий кодекс потрібно включити перелік критеріїв, що визначають фіктивне приватне підприємництво. Якщо особа підпадає під два або більше таких критеріїв, його або її потрібно позбавити права займатись приватним підприємництвом в рамках спрощеної системи оподаткування та розглядати як працівника. Відповідно роботодавець буде зобов'язаний сплатити податок з доходів, соціальні внески та відповідні штрафи за цього працівника. Ці критерії детально описано в технічній записці Німецької консультативної групи TN/05/2015 «Коментарі до проекту Закону підготованого Комітетом Верховної Ради з питань податкової та митної політики (законопроект №3357 від 26.10.2015)» Вони стосуються залежності від одного клієнта та характеристик звичайної зайнятості (робота в приміщенні та з використанням обладнання роботодавця, виконання роботи аналогічної до роботи працівників роботодавця).

Оцінка впливу:

Реформа буде мати два основних позитивних наслідки: по-перше перетворення фіктивних приватних підприємців в звичайних працівників суттєво підвищить надходження податків та соціальних внесків. Обсяги додаткових надходжень будуть значними, оскільки фіктивні приватні підприємці за оцінками становлять близько 20% всіх приватних підприємці третьої групи в рамках спрощеної системи оподаткування. По-друге, підприємства, що дотримуються податкового законодавства, (більшість підприємств з іноземними інвестиціями, де корпоративні норми не дозволяють використання таких схем як фіктивні приватні підприємці) більше не будуть втрачати конкурентні позиції тим підприємства, що використовують фіктивних підприємців. Оскільки ця проблема є досить відчутною, її усунення суттєво покращить бізнес-клімат та готовність до інвестицій особливо для солідних компаній, що працюють на український ринок, та конкурують з іншими виробниками всередині України.

Т-2 Скасування штрафів за несвоєчасну/відсутню реєстрацію податкових накладних, не наданих покупцям

Виконавець:

Міністерство фінансів/Державна фіскальна служба

Опис проблеми:

Зараз передбачено накладення штрафу на платників податку на додану вартість, що реєструють податкові накладні із порушенням встановленого строку або не реєструють накладні взагалі. Це стосується всіх накладних зокрема тих, що не надаються покупцеві, що не є платником ПДВ. Це означає, що платники ПДВ, що продають товари або послуги неплатникам ПДВ або кінцевим користувачам, сплачують нарахований ПДВ, але не реєструють податкові накладні або реєструють їх із запізненням, також підлягають санкціям. Ці платники податків сплачують штрафи за порушення строків реєстрації накладних, хоча вони повністю сплатили свої податкові зобов'язання.

До того ж онлайн-реєстрація нещодавно стала доступна 12 годин на добу 5 днів на тиждень, а не цілодобово. Також квитанція щодо реєстрації накладної може надходити лише через кілька годин після відправлення накладної. Навіть якщо платник податків реєструє накладні вчасно, затримка електронної обробки може призвести до автоматичного нарахування штрафу.

Запропоновані заходи:

Штрафи повинні нараховуватись лише тоді, якщо платник занижив свої податкові зобов'язання через несвоєчасну/відсутню реєстрацію накладних. Потрібно змінити пункт 120 1.1 ст. 120-1 Податкового кодексу і передбачити що штрафні санкції не застосовуються, якщо не було заниженими податкові зобов'язання перед Державним бюджетом та не порушувались права інших платників ПДВ.

По друге, систему реєстрації накладних потрібно оновити для того, щоб вона приймала накладні, як це технічно можливо, в режимі реального часу.

Оцінка наслідків:

Зниження адміністративного тягаря на підприємства, перехід до сучаснішої та більш конструктивної взаємодії між платниками податків та податковими органами.

Т-3 Обмеження арешту коштів на банківських/податкових рахунках в рамках кримінальних проваджень

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Кримінально-процесуальний кодекс (КПК) у багатьох випадках дозволяє арешт грошових коштів слідчими органами зокрема як речових доказів у кримінальному провадженні або для забезпечення можливої конфіскації коштів. Це включає кошти на банківських рахунках та грошові кошти у третіх осіб. До того ж, на практиці відбуваються арешти складових системи електронного адміністрування ПДВ (насамперед лімітів реєстрації накладних в межах яких платник податків може видавати та реєструвати податкові накладні), хоча арешт податкових рахунків та коштів на таких рахунках було заборонено окремим законом ще у 2015 році. Отже, така практика створює завелику свободу дій для слідчих органів, формує корупційні ризики, та може змусити підприємства повністю зупинити свою роботу (особливо якщо арештовані рахунки в системі адміністрування ПДВ) на час проведення таких розслідувань. До того ж, розгляд клопотань власників щодо скасування арешту коштів може проводитись без повідомлення заявників.

Запропоновані реформи:

Потрібно змінити положення КПК зокрема ч. 10 ст. 170 КПК:

- Підтвердити заборону арешту коштів на рахунках ПДВ, арешту самих рахунків а також будь-яких інших елементів Системи електронного адміністрування податку на додану вартість безпосередньо у КПК,
- Обмежити строк арешт коштів на банківських рахунках як «речових доказів» або на забезпечення можливої конфіскації до дуже короткого терміну (запропоновано 10 днів). В межах цього часу прокурор буде зобов'язаний надати додаткові докази того, що кошти походять від злочинної діяльності або іншим чином стосуються злочину. Після закінчення строку та за відсутності нової ухвали суду (що повинна видаватись лише після виклику власника коштів на судове засідання, на якому приймається ухвала) арешт повинен скасовуватись автоматично (якщо не видано нової ухвали відповідно до згаданої вище процедури і тоді арешт зберігається),
- Обмежити арешт коштів на банківських рахунках третіх осіб, аналогічно до арешту коштів як «речових доказів» (арешт обмежений до 10 днів, прокурор зобов'язаний надати додаткові докази, автоматичне припинення арешту за відсутності нової ухвали суду).

До того ж потрібно змінити ч.2 ст. 172 КПК, оскільки вона позбавляє власників грошових коштів можливості захищати свої правові позиції, права, свободи та законні інтереси в рамках кримінального провадження. Клопотання про арешт грошових коштів повинне розглядатись за єдиного винятку попереднього арешту на дуже короткий час (наприклад строком до 10 днів) у невідкладних випадках і за умови обов'язкового підтвердження за участі зацікавленої особи як запропоновано вище.

Оцінка впливу:

Ця реформа дозволить суттєво зменшити непотрібні ризики припинення роботи підприємства через розслідування, що часто використовуються як привід для вимагання хабарів. Отже, ця реформа покращить ділову активність та інвестиційний клімат, і одночасно зменшить корупційні ризики.

Т-4 Вилучення статті щодо фіктивного підприємництва з Кримінального кодексу

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Зараз ст. 205 «Фіктивне підприємництво» не виконує ані превентивної ані компенсаторної функції. «Фіктивне підприємництво» лише стосується створення або покупки фіктивних компаній, але не незаконної діяльності цих компаній (що покривається іншими статтями Кримінального кодексу). Ця стаття переважно використовується для тиску на платників податку під час спорів. Податкові органи можуть використовувати цю статтю для створення «доказової бази» проти платника податків, оскільки будь-яка операція компанії з підприємством, що підпадає під ст. 205, призведе до втрати компанією права на податковий кредит (ПДВ) або на вирахування витрат з прибутку.

Запропоновані заходи:

Ми рекомендуємо вилучити статтю 205 з Кримінального кодексу України. Це не повинно впливати на будь-які дійсне переслідування фіктивних або інших незаконних підприємств, оскільки такі кримінальні розслідування вже проходять за іншими статтями Кримінального кодексу.

Оцінка наслідків:

Подальше зменшення непотрібних ризиків та «можливої загрози» органів влади проти підприємств у корупційному контексті.

Т-5 Уточнення порядку оподаткування податком з доходів фізичних осіб доходів від іноземних інвестицій

Виконавець:

Міністерство фінансів

Опис проблеми:

Порядок оподаткування інвестиційних доходів з іноземним джерелом виплат податком з доходів фізичних осіб зараз невизначене з правової точки зору. Оскільки положення Податкового кодексу нечіткі, наразі незрозуміло чи до оподаткованого доходу включаються надходження чи прибутки (надходження за вирахуванням вартості покупки активів) від інвестицій поза межами України. Втім цілком очевидно, що лише інвестиційні прибутки, а не валові надходження, повинні підлягати оподаткуванню, оскільки це стандартна міжнародна практика і аналогічно регулюється оподаткування внутрішніх інвестиційних прибутків.

Запропоновані заходи:

Ми пропонуємо два взаємодоповнюючих рішення:

Середньострокове рішення: Потрібно внести зміни до Податкового кодексу (див. конкретні рекомендації у технічній записці Німецької консультативної групи TN/03/2018 “Оподаткування інвестиційних прибутків із джерелом походження поза межами України”) для того, щоб забезпечити однакове оподаткування інвестиційних прибутків незалежно від місця походження.

Короткострокове рішення: Міністерству фінансів потрібно схвалити узагальнюючу податкову консультацію щодо оподаткування іноземних доходів фізичних осіб, що роз’яснить, що іноземні інвестиційні прибутки оподатковуються відповідно до загальних правил оподаткування інвестиційних прибутків (див. конкретні пропозиції щодо тексту консультації в розділі 8 аналітичної записки Німецької консультативної групи TN/03/2018). Така консультація - це лише тимчасове рішення і не усуває потребу щодо внесення відповідних змін до Податкового кодексу.

Оцінка впливу:

Хоча ця реформа технічно знизить доходи від податку на доходи фізичних осіб (хоча ненабагато), податок буде стягуватись на більш справедливій основі. До того ж реформа стимулюватиме більшу прозорість сплати податків, що зменшить стимули для отримання інвестиційного доходу на офшорні рахунки.

4. Пропозиції щодо галузевих реформ

4.1 Реформи фінансового сектору

Ми визначили наступні реформи фінансового сектору:

Table 3. Огляд реформ фінансового сектору

Номер	Назва
F-1	Посилення захисту кредиторів
F-2	Забезпечення рівних умов конкуренції між приватними та державними банками
F-3	Покращення регулювання фінансових ринків
F-4	Посилення захисту прав споживачів фінансових послуг

F-1: Посилення захисту кредиторів

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Темпи видачі нових кредитів банками, що є критичними для відновлення економіки України, стримує слабкий захист прав кредиторів, незважаючи на нещодавній прогрес (схвалення Верховною Радою законопроекту № 6027-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування»).

Запропоновані заходи:

Прийняти в цілому проект «Кодексу України з процедур банкрутства» (законопроект № 8060) Законопроект було прийнято в першому читанні 20 березня 2018 року. Він замінив законопроект № 3132-д.

Оцінка впливу:

Результатом цієї реформи буде прискорення банківського кредитування підприємств, що посилить зростання ВВП.

F-2: Забезпечення рівних умов конкуренції між приватними та державними банками

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Банківський сектор суттєво змінився за останні роки. Одним наслідком цих зміни стало те, що невелика кількість державних банків контролюють понад 50% ринку. Для забезпечення рівних умов конкуренції між приватними та державними банками у майбутньому потрібно посилити комерційне спрямування державних банків. Нещодавнє схвалення Верховною Радою законопроекту № 8331-д "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування фінансового сектору в Україні», що вносить зміни до

корпоративного управління – це дуже важливий крок в правильному напрямку. Його потрібно продовжувати наступними кроками.

Запропоновані реформи:

Один приклад різних умов роботи приватних та державних банків – це повна гарантія вкладів надана Ощадбанку. Цей банк, який є другим за розміром в Україні, не є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, що дає йому конкурентну перевагу порівняно з іншими учасниками ринку. Скасування цієї привілейованої позиції буде важливим кроком в правильному напрямку.

Оцінка впливу:

Рівні умови конкуренції між приватними та державними банками збільшить ефективність фінансового посередництва в країні та позитивно вплине на фінансову та економічну стабільність. Це також зменшить корупційні ризики.

F-3: Покращення регулювання фінансових ринків

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Фінансові ринки в Україні недостатньо розвинуті, що збільшує навантаження на банківський сектор як основного постачальника фінансування. Одна з причин для такого недостатнього розвитку – це слабе регулювання фінансового сектору.

Запропоновані реформи:

Прийняти в цілому законопроект №2413а "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг". Законопроект було прийнято в першому читанні 7 липні 2016 року. Законопроект передбачає перерозподіл функцій (так званий спліт) Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг між НБУ та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦБФР).

Прийняти законопроект №6303-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу». Цей законопроект є критичним для забезпечення незалежності НКЦБФР

Оцінка впливу:

Ця реформа збільшить прозорість та спростить регулювання фінансового ринку. Реформа регуляторів стимулюватиме розвиток фінансового ринку, що сприятиме зростанню та диверсифікації фінансового сектору. В кінці кінців виграє реальна економіка.

F-4: Посилення захисту прав споживачів фінансових послуг

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Зараз є певні прогалини та неузгодженості в законодавстві щодо захисту прав споживачів фінансових послуг. Потрібно забезпечити рівні вимоги до банків та небанківських фінансових інституцій щодо реклами фінансових послуг та розкриття інформації про умови надання послуг.

Запропоновані заходи:

Прийняття в цілому законопроекту № 2456-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг».

Оцінка впливу:

Прийняття цього закону створить правову основу для регулювання відносин між споживачами та фінансовими установами відповідно до кращої практики ЄС. В результаті фінансові установи будуть відповідати за своєчасне надання споживачам інформації про умови надання фінансових послуг відповідно до вимог законодавства.

4.2 Реформи в сфері будівництва та енергоефективності

В сфері будівництва та енергоефективності ми визначили шість реформ:

Table 4. Огляд реформ в сфері будівництва та енергоефективності

Номер	Назва
C-1	Гармонізація зі стандартами ЄС та вдосконалення механізмів контролю якості
C-2	Лібералізація ринку обліку енергії
C-3	Покращення процесу приєднання компаній до електромереж
C-4	Конку rentне ціноутворення на відновлювані джерела енергії
C-5	Впровадження інституту енергетичного омбудсмена
C-6	Компенсація приватних інвестицій в інфраструктуру портів

C-1: Гармонізація зі стандартами ЄС та вдосконалення механізмів контролю якості

Виконавець:

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства

Опис проблеми:

Будівельна галузь в Україні переважно досі працює відповідно до старих державних стандартів і в основному без контролю якості та ринкового нагляду. Тендерні процедури у сфері державних закупівель є неефективними, а переможцями часто стають нечесні компанії, які маніпулюють бюджетними кошторисами або використовують неякісні будівельні матеріали. Високоякісні будівельні компанії в цілому мають труднощі з конкуренцією з низькоякісними компаніями за державні та приватні контракти. Все це призводить до відносно низької якості будівництва та обмежує можливості покращення інфраструктури України. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, європейські норми (Єврокоди) для будівництва мають бути інкорпоровані в українське законодавство до 2020 року. Процес імплементації поки що не просунувся далеко.

Запропоновані заходи:

Необхідно здійснити кроки, щоб прискорити процес гармонізації з будівельними нормами ЄС, а також покращити контроль якості у будівельному секторі.

По-перше, для пришвидшення гармонізації, необхідно підготувати план дій з імплементації нових будівельних норм, що гармонізовані з ЄС, а також шукати міжнародну/європейську технічну допомогу для розвитку нових належних норм для України, адже процес гармонізації не обмежується лише копіюванням норм: потрібно встановити належний баланс між якістю та доступністю, що відповідає ситуації в країні. У цьому контексті необхідно розробити державну систему класифікації будівельних робіт за секторами.

По-друге, необхідно вдосконалити систему управління якістю у будівельному секторі. Це вимагає запровадження обов'язкових для виконання стандартів якості робіт та послуг у будівництві та встановлення належного контролю зі сторони відповідних інституцій щодо дотримання регуляторних вимог будівельними компаніями. Зокрема потрібно вдосконалити моніторинг роботи установ, що відповідають за сертифікацію будівельних робіт. Необхідно

встановити диференційовану систему покарань за порушення, а також запровадити механізм відкликання будівельних матеріалів, що не відповідають вимогам. Додатково, необхідно запровадити обов'язкові процедури, що сприяють визначенню таких матеріалів.

По-третє, публічні тендери повинні містити попередні вимоги до компаній-учасників. При складанні тендерів, необхідно застосовувати комплексний підхід до підрахунку витрат проекту, залучаючи професійний консалтинг, щоб збалансувати зменшення короткострокових витрат на будівництво з довгостроковою економією експлуатаційних витрат з допомогою підвищення якості робіт (наприклад, використання якісних сертифікованих матеріалів та систем, що сертифіковані відповідно до стандартів ЄС).

Оцінка наслідків:

Реформа підвищить якість будівель та інфраструктури, що в цілому принесе користь економіці та населенню. Більш рівні умови розблокують інвестиції та діяльність високоякісних будівельних компаній, що не лише забезпечують кращу якість виконання робіт, але й наймають більш кваліфікованих та оплачуваних працівників. Хоча більш високі стандарти можуть призвести до підвищення вартості будівництва в короткостроковій перспективі, буде наявна довгострокова економія завдяки зменшеним потребам на реконструкцію та експлуатацію об'єктів, що були збудовані з вищою якістю.

C-2: Лібералізація ринку обліку енергії

Виконавець:

Верховна Рада / Міністерство енергетики

Опис проблеми:

Отримання електроенергії є суттєвою проблемою для підприємств в Україні, що відображається 128-ю позицією країни за індикатором «Підключення до електромереж» у звіті Doing Business 2018. Основна проблема полягає в тому, що енергопостачальники витрачають багато часу на підключення компаній, що часто супроводжується корупційними проблемами. Згідно з даними Doing Business, на підключення до електромережі в Україні необхідно 281 день (для порівняння – 79 днів у країнах ОЕСР з високим рівнем доходу).

Запропоновані заходи:

Необхідно встановити для електропостачальників обґрунтовані та обов'язкові для виконання максимальні часові терміни для встановлення повноцінно діючого підключення до електромереж для компаній, що подали заявки. Якщо після крайнього терміну відсутнє робоче підключення, електропостачальник має бути зобов'язаний відшкодувати втрати клієнта. Більш того, карти з мережами (та підстанціями) мають бути опубліковані з метою забезпечення більшої прозорості що складності підключення нових точок до існуючих мереж.

Оцінка ефекту:

Оскільки труднощі з підключенням до електромереж є сильним стримуючим фактором для інвестицій, зокрема у виробничий сектор, можна очікувати, що вирішення цієї проблеми істотно покращить інвестиційний клімат, особливо для нових промислових підприємств. До того ж, Україна значно покращить власну позицію як в компоненті «Підключення до електромереж», так й у всьому рейтингу Doing Business, що сигналізуватиме про прогрес для потенційних інвесторів.

C-3: Спрощення приєднання підприємство до електромереж

Виконавець:

Опис проблеми:

Отримання електроенергії є суттєвою проблемою для підприємств в Україні, що відображається 128-ю позицією країни за індикатором «Підключення до електромереж» у звіті Doing Business 2018. Основна проблема полягає в тому, що енергопостачальники витрачають багато часу на підключення компаній, що часто супроводжується корупційними проблемами. Згідно з даними Doing Business, на підключення до електромережі в Україні необхідно 281 день (для порівняння – 79 днів у країнах ОЕСР з високим рівнем доходу).

Запропоновані заходи:

Необхідно встановити для електропостачальників обґрунтовані та обов'язкові для виконання максимальні часові терміни для встановлення повноцінно діючого підключення до електромереж для компаній, що подали заявки. Якщо після крайнього терміну відсутнє робоче підключення, електропостачальник має бути зобов'язаний відшкодувати втрати клієнта. Більш того, карти з мережами (та підстанціями) мають бути опубліковані з метою забезпечення більшої прозорості що складності підключення нових точок до існуючих мереж.

Оцінка ефекту:

Оскільки труднощі з підключенням до електромереж є сильним стримуючим фактором для інвестицій, зокрема у виробничий сектор, можна очікувати, що вирішення цієї проблеми істотно покращить інвестиційний клімат, особливо для нових промислових підприємств. До того ж, Україна значно покращить власну позицію як в компоненті «Підключення до електромереж», так й у всьому рейтингу Doing Business, що сигналізуватиме про прогрес для потенційних інвесторів.

C-4: Конкурентні механізми ціноутворення на відновлювані джерела енергії

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Сьогодні Україна планує змінити систему підтримки виробництва відновлюваної електроенергії. На даний момент, чинна система зеленого тарифу не є спроможною забезпечити значні інвестиції від широкого кола компаній в зелену енергетику. Ризики надмірних витрат та затримки у підключенні до мереж додатково стримують інвесторів. У поточному законопроекті передбачено зобов'язання для виробників електроенергії постачати енергію згідно з узгодженим графіком або ж натомість сплачувати штрафи, що ще більше перешкоджатиме інвестуванню в нестійкі відновлювані джерела енергії, такі як сонячну або вітроенергетику.

Запропоновані заходи:

Для того, щоб забезпечити контрольовані витрати та обмежити ризики підключення до електромережі, необхідно підготувати вільно доступну карту мереж, а також встановити зобов'язання для компаній, що оперують мережами, щодо підключення нових виробників, подібні до запропонованих зобов'язань перед клієнтами у пропозиції C-3. Нова система підтримки відновлюваних джерел енергії не повинна містити штрафів за відхилення від графіка виробництва нестійких джерел енергії. Натомість, для великих проектів (перевищують порогове значення від 2 до 10 МВт, можлива диференціація за типом) має бути встановлена аукціонна система, в якій компанії знижують тарифи, на вироблену ними електроенергію. Якщо держава бажає кращого контролю регулярності постачання, аукціони можуть бути для конкретних

майданчиків (можливо вже підключених до мережі або запланованою схемою підключення). Для невеликих проектів, можна використовувати фіксовані пільгові тарифи.

Оцінка ефекту:

Це призведе до стимулювання інвестицій від більшої кількості компаній у виробництво відновлюваної енергії, а при цьому обмежить вартість системи. Коли ринок електроенергії буде дерегульованим, додаткові поставки електроенергії можуть знизити можливість діючих виробників підвищувати ціни. Більше того, Україна отримала б вигоду від довгострокового скорочення викидів вуглекислого газу при виробництві електроенергії за рахунок збільшення кількості джерел відновлюваної енергії.

C-5: Впровадження інституту енергетичного омбудсмена

Виконавець:

Верховна Рада

Опис проблеми:

Наразі відсутні можливості для арбітражного розгляду скарг споживачі – фізичних та юридичних осіб проти потужних постачальників енергії, які є монополістами на місцевому ринку.

Запропоновані заходи:

Створення інституту «Енергетичного омбудсмена» з достатньою кількістю працівників (наприклад, близько 50 осіб лише у Києві) для надання юридичних консультацій, представлення інтересів клієнтів перед постачальниками енергії та проведення арбітражу в конфліктах з виробниками, передачі інформації про потрібні реформи урядовцям.

Оцінка ефекту:

Посилення захисту прав споживачів в енергетиці допоможе зменшити витрати на оплату енергії та сприятиме збільшенню інвестицій у енергоефективність, оскільки більш чітко виставлення рахунків та оплата дозволять споживачам звертати увагу на вищу енергоефективність.

C-6: Компенсація приватних інвестицій в інфраструктуру портів

Виконавці:

Кабінет Міністрів, Міністерство інфраструктури

Опис проблеми:

В Україні недостатньо портової інфраструктури, а тому для збільшення морського експорту існує потреба в будівництві нових терміналів, доріг та допоміжної інфраструктури. Сьогодні відсутній порядок надання компенсації витрат інвесторів, котрі створюють нові та модернізують вже діючі стратегічні об'єкти портової інфраструктури (таким чином заповнюють прогалину в інфраструктурі держави). Закон «Про морські порти» в принципі передбачає можливість такої процедури, але сам порядок не розроблено. Це спричиняє недостатнє зацікавлення приватних інвесторів в реалізації проектів, що вимагають чи передбачають покращення об'єктів інфраструктури морських портів, та стримує інвестиції й експорт.

Запропоновані заходи:

Кабінет Міністрів України повинен якомога швидше затвердити порядок компенсації приватних інвестицій в стратегічні об'єкти портової інфраструктури, забезпечивши прозорість механізму компенсацій і балансу інтересів держави та приватних інвесторів. Остання версія проекту такого порядку була опублікована на веб-сайті Міністерства інфраструктури

(<https://mtu.gov.ua/projects/160/>). Ми підтримуємо прийняття такого проекту, оскільки він враховує найбільш актуальні інтереси бізнесу.

Оцінка ефекту:

На першому етапі, реформа сприятиме зростанню інвестицій у внутрішні морські порти, покращенню стану інфраструктури портів та зростанню конкурентоспроможності українських портів. На другому етапі, це сприятиме залученню подальших інвестицій, наприклад, в експортно-орієнтоване виробництво, яке потребує більшої і кращої потужності портів.

4.3 Пропозиції щодо реформ в аграрному секторі

В аграрному секторі ми визначили п'ять пропозицій щодо реформ:

Table 5. Огляд пропозицій щодо реформування аграрного сектору

номер	назва
A-1	Реформа ринку землі
A-2	Створення реєстру генетично модифікованих рослин та кормів
A-3	Порядок ввезення нових засобів захисту рослин
A-4	Новий механізм знищення та переміщення непридатних пестицидів
A-5	Приєднання до схем ОЕСР для олійних культур та цукрових буряків

A-1: Реформа ринку землі

Виконавці:

Міністерство юстиції, Міністерство аграрної політики та продовольства, Верховна Рада

Опис проблеми:

Мораторій на продаж певних сільськогосподарських земель - це значний тягар для конкурентоспроможності аграрного сектору. Управління великою кількістю угод про оренду землі збільшують витрати для компаній. Це сприяє існуючим місцевим гравцям на ринку, які мають багаторічний досвід у цьому питанні, за рахунок залучення нових учасників, які можуть мати більше досвіду у реальному агровиробництві. Неможливість використання землі як застави для кредиту надалі обмежує інвестиції в капітал аграрних компаній.

Запропоновані заходи:

Розробка та прийняття закону про ринок землі та скасування мораторію. Оскільки аграрний сектор є надзвичайно важливим для української економіки, слід ретельно розглядати інтереси орендаторів землі. Права орендаторів мають бути захищені переважним правом на отримання права власності. Якщо вони не збираються ставати власниками, то повинні мати право зберігати своє орендоване майно, і також мати переважні права щодо сусідніх земельних ділянок, оточених земельних ділянок, прав доступу тощо.

Оцінка ефекту :

Це повинно відкрити доступ для великих інвестицій в аграрний сектор України, суттєво підвищуючи продуктивність аграрного сектору. Можливість використання землі як застави для кредиту в майбутньому означає, що вартість купівлі землі не витіснить інвестиційних витрат нових власників землі.

A-2: Створення реєстру генетично модифікованих рослин та кормів

Виконавці:

Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство екології та природних ресурсів

Опис проблеми:

Незважаючи на вимогу Ст. 14 Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», наразі відсутній реєстр рослин та кормів, вироблених на основі генетично модифікованих організмів (ГМО). При цьому, без такого реєстру, відсутня правова основа для того, щоб перевірити, чи генетично модифіковані рослини та корми, є законними для використання в Україні. Контроль за ГМО не було призупинено в рамках широкомасштабного мораторію на перевірки, зважаючи на важливість безпечності харчових продуктів.

Запропоновані заходи:

Ми рекомендуємо швидке прийняття законопроекту № 6606 від 21 червня 2017 року, який повинен прибрати чинну вимогу про надання підтвердження реєстрації засобу захисту рослин в країні виробництва в разі імпорту зразків незареєстрованих засобів захисту рослин для державних випробувань та наукових досліджень. Необхідно наголосити, що це відповідає практиці країн ЄС та США та стосується лише зразків, необхідних для досліджень та тестувань державними установами та лабораторіями України, але ні в якому разі не означає широкомасштабний імпорт незареєстрованих продуктів.

Оцінка ефекту:

Цей захід дозволить використання інноваційних пестицидів в Україні (після випробувань та державної реєстрації в Україні, де існують лабораторії та процедури, які візьмуть до уваги всі необхідні побоювання споживачів та захисників навколишнього середовища). Це сприятиме підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектору України.

А-3: Порядок ввезення нових засобів захисту рослин

Виконавець:

Міністерство екології та природних ресурсів, Верховна Рада

Опис проблеми:

Сьогодні існують законодавчі перешкоди для використання інновацій в сфері захисту рослин. Згідно із законом України «Про пестициди і агрохімікати», при імпорті незареєстрованих в Україні пестицидів для державних випробувань та наукових досліджень, імпортери повинні надати підтвердження реєстрації цього продукту в країні-виробнику. Цієї вимоги важко дотримуватися, оскільки продукція розробляється для певних ринків. Оскільки новий пестицид може бути розроблений саме для України, немає підстав для здійснення дорогої реєстрації в країні його виробництва. Ця ситуація блокує доступ інновацій та змушує аграрних виробників України використовувати старіші продукти, що знижує їх конкурентоспроможність. У 2018 році провідні науково-дослідні компанії зменшили свої інвестиції в дослідження в Україні на 60%.

Запропоновані заходи:

Ми рекомендуємо швидке прийняття законопроекту № 6606 від 21 червня 2017 року, який повинен прибрати чинну вимогу про надання підтвердження реєстрації засобу захисту рослин в країні виробництва в разі імпорту зразків незареєстрованих засобів захисту рослин для державних випробувань та наукових досліджень. Необхідно наголосити, що це відповідає практиці країн ЄС та США та стосується лише зразків, необхідних для досліджень та тестувань державними установами та лабораторіями України, але ні в якому разі не означає широкомасштабний імпорт незареєстрованих продуктів.

Оцінка ефекту:

Цей захід дозволить використання нових інноваційних пестицидів в Україні (після випробувань та державної реєстрації в Україні, де існують лабораторії та процедури, які візьмуть до уваги всі

необхідні побоювання споживачів та захисників навколишнього середовища). Це сприятиме підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектору України.

A-4: Новий механізм знищення та переміщення непридатних пестицидів

Виконавці:

Міністерство екології та природних ресурсів, Кабінет Міністрів

Опис проблеми:

Впродовж останніх десятиліть, в Україні накопичився значний обсяг прострочених або непридатних пестицидів, які необхідно утилізувати відповідно до законодавства. Однак, в Україні немає робочих потужностей, які могли б безпечно утилізувати відходи відповідно до необхідних технічних та екологічних стандартів України, а транспортування до міжнародних спеціалізованих заводів з утилізації цього виду відходів поки що не є дозволеним. Компанії, які мають прострочені або непридатні пестициди, не можуть виконувати вимоги законодавства, оскільки зараз бракує дозволених місць зберігання та відсутні потужності для утилізації. По всій країні непридатні пестициди з радянських часів часто зберігаються неконтрольовано.

Запропоновані заходи:

Україна повинна прийняти запропоновану поправку до постанови Кабінету Міністрів № 1120 від 13 липня 2000 р. про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів. Це дозволить переміщення через кордон непридатних пестицидів ліцензованими операторами для належної та контрольованої утилізації на спеціалізованих заводах поза межами України. Базельська конвенція про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням дозволяє таке переміщення, навіть якщо є доступні місцеві потужності.

Оцінка ефекту:

Зниження ризиків порушення законодавства для компаній, поліпшення захисту навколишнього середовища.

A-5: Приєднання до схем ОЕСР для олійних культур та цукрових буряків

Виконавець:

Верховна Рада, Міністерство аграрної політики та продовольства

Опис проблеми:

Україна ще не повністю приєдналася до схеми ОЕСР щодо насіння хрестоцвітих та інших олійних та прядильних видів та схеми ОЕСР для насіння цукрового та кормових буряків. ОЕСР долучила Україну до цих схем відповідно у 2014 та 2018 роках, але вони поки що не були імplementовані в національне законодавство. Законопроект розробляється Міністерством аграрної політики та продовольства України та має бути прийнятий парламентом. Процес почався приблизно 4 роки тому і досі не завершився.

Запропоновані заходи:

Міністерство аграрної політики та продовольства України має розробити, а парламент схвалити, законопроект про приєднання України до схеми ОЕСР для насіння хрестоцвітих та інших олійних та прядильних видів та схеми ОЕСР для насіння цукрового та кормового буряків.

Оцінка ефекту:

Запровадження вищезазначених схем в національне законодавство покращить українські процедури сертифікації насіння і дасть можливість місцевим виробникам насіння експортувати насіння з міжнародно визнаними сертифікатами.

4.4 Пропозиції щодо реформування логістики та транспорту

У секторі логістики та транспорту ми визначили чотири пропозиції щодо реформ:

Table 6. Огляд пропозицій щодо реформування логістики та транспорту

Номер	Назва
LT-1	Узгодити збільшення кількості дозволів на перевезення для вантажівок, що прямують до ЄС
LT-2	Спрощення вимог до документації для транспортування та оподаткування
LT-3	Визнання цін у європейських накладних
LT-4	Покращення системи штрафних санкцій за перевантаження транспортних засобів

LT-1: Узгодити збільшення кількості дозволів на перевезення для вантажівок, що прямують до ЄС

Виконавець:

Міністерство інфраструктури, Міністерство економічного розвитку та торгівлі

Опис проблеми:

Для роботи в зарубіжних країнах вантажівки повинні мати дозволи на перевезення (або ЄКМТ-книжки), видані відповідною країною. Транспортні дозволи як правило узгоджуються між урядами на взаємній основі. Бракує прозорості щодо загальної кількості / залишкової кількості дозволів, а також побоювання про недостатню загальну кількість транспортних дозволів цього року, особливо для Польщі, що є ключовим маршрутом для експорту України до ЄС. Компанії не мають можливості знати заздалегідь, чи залишається достатня кількість дозволів, оскільки вони формально видаються на кордоні. Нестача транспортних дозволів до Польщі може бути серйозною перешкодою для українського експорту до ЄС, який переважно йде транзитом через Польщу.

Запропоновані заходи:

По-перше, слід проаналізувати та спрогнозувати, чи з урядом Польщі було узгоджено достатню кількість транспортних дозволів. При необхідності, потрібно швидко домовитися про додаткові дозволи.

По-друге, має бути встановлена прозора та врегульована система для моніторингу та розподілу транспортних дозволів та ЄКМТ-книжок, яка б дозволила компаніям в електронному режимі відслідковувати залишкову кількість дозволів, а урядам – передбачити нестачу вчасно, щоб узгодити додаткові дозволи з іншими урядами до того, як почнеться дефіцит.

Оцінка ефекту:

Дуже важливо запобігати реальній нестачі дозволів, інакше це може бути стримуючим фактором для важливого українського експорту автомобільними шляхами, особливо до країн ЄС. Більш ефективна та прозора система моніторингу та розподілу зменшить адміністративні витрати та ризики логістичних компаній, а також зменшить торговельні витрати для економіки України.

LT-2: Спрощення вимог до документації для транспортування та оподаткування

Виконавець:

Державна фіскальна служба, Національний банк України, Міністерство юстиції

Опис проблеми:

Ми визначили два документи, що походять з радянських часів, які вимагаються законом для транспортування вантажів та / або податкових цілей, що не мають практичного застосування:

- «Акт виконаних робіт» або «Акт прийняття», що підписується замовником транспортування, є особливо зайвим в контексті роботи з країнами ЄС, де не існує подібних документів, а оплата виставленого рахунку підтверджує, що необхідна робота була виконана.
- "Товарно-транспортна накладна" не має практичного застосування. У компаній мають вимагати лише товаротранспортну накладну відповідно до сучасного міжнародного стандарту CMR

Незмінна вимога щодо використання цих документів збільшує бюрократичний тягар (особливо у роботі з міжнародними клієнтами, котрі не знають та не розуміють таких документів) та збільшує ризики компаній, якщо така документація не надана повністю. При цьому ці документи не слугують жодній операційній цілі уряду.

Запропоновані заходи:

Скасувати юридичну вимогу щодо вказаних документів.

Оцінка ефекту:

Незначний ефект, однак очікується зменшення адміністративного тягара та покращення ділового клімату, а також зниження (корупційних) ризиків у випадку неповної документації.

LT-3: Визнання цін у європейських накладних

Виконавець:

Міністерство фінансів, Державна фіскальна служба

Опис проблеми:

Митниця часто не приймає ціни зазначені в накладних, якщо раніше в інших випадках спостерігалися вищі ціни для подібних товарів, оскільки робить висновок, що імпортер хоче уникнути сплати митного платежу. У багатьох випадках, немає ніякого митного шахрайства, а ціни справді нижчі через великий обсяг покупки тощо. Особливо накладні з країн ЄС є зазвичай надійним джерелом інформації про ціну та приймаються митницями інших країн. Суперечки між компаніями та митницею можуть бути довгими та дорогими, оскільки вантажівки зупиняються на тривалі період часу на кордоні, а з компаній стягуються штрафи.

Запропоновані заходи:

Митниця повинна, як правило, приймати ціни хоча б в накладних з країн-членів ЄС та схожих країн, де тіньова економіка є незначною. Антишахрайські перевірки та механізми повинні діяти паралельно, але не повинні конфліктувати зі загальною практикою, що була запропонована.

Оцінка ефекту:

Зниження ризику завищених митних платежів та швидший митний транзит зменшать витрати на торгівлю з ЄС та інших релевантних країн.

LT-4: Покращення системи штрафних санкцій за перевантаження транспортних засобів

Виконавець:

Міністерство інфраструктури

Опис проблеми:

Оскільки відсутнє жодне реальне покарання, перевантажені транспортні засоби широко використовуються, особливо у внутрішніх перевезеннях. Це є одним із важливих факторів, що впливають на загальний поганий стан доріг в Україні. Навіть нещодавно побудовані дороги можуть бути легко пошкоджені значно перевантаженими транспортними засобами.

Запропоновані заходи:

Штрафи для перевантажених транспортних засобів повинні залежати від того, чи в транспортний засіб було помилково завантажено незначну чи суттєву надлишкову вагу. Система повинна передбачати зростання величини штрафу залежно від серйозності правопорушення, або у вигляді сталого штрафу за кожну зайву тонну ваги на вісь, або дворівневої системи, де на першому етапі є незначний штраф за перевантаження до 2 тон та високий штраф за перевантаження на більше ніж 2 тонни. Додатково, система перевірок має бути вдосконалена та розширена.

Оцінка ефекту:

Якщо захід буде успішним, це може заощадити кошти на відновлення та реконструкцію доріг, а також поліпшити якість доріг, що принесе користь для всіх осіб та компаній через зменшення часу на подорожі.

5. Швидкі перемоги (quick wins): Рекомендації щодо пріоритетних реформ

Ми визначаємо десять першочергових заходів:

Table 7: Десять першочергових реформ для швидких перемог

#	Номер	Назва
1	C-3	Спрощення приєднання підприємств до електромереж
2	LT-1	Узгодити збільшення кількості дозволів на перевезення для вантажівок, що прямують до ЄС
3	L-2	Покращення виконання судових рішень проти держави
4	T-2	Скасування штрафів за несвоєчасну/відсутню реєстрацію податкових накладних, не наданих покупцям
5	T-3	Обмеження арешту коштів на банківських/податкових рахунках в рамках кримінальних проваджень
6	LT-3	Визнання цін у європейських накладних
7	LT-2	Спрощення вимог до документації для транспортування та оподаткування
8	F-2	Забезпечення рівних умов конкуренції між приватними та державними банками
9	A-3	Порядок використання нових засобів захисту рослин
10	T-1	Боротьба з фіктивними приватними підприємцями

Фактично, ми визначили три категорії запропонованих заходів:

1. Два перші пріоритети це реформи / заходи, що можуть мати дуже прямий вплив на ділову активність та інвестиції в Україні.
 - Отримання енергії є ключовим для забезпечення виробництва в Україні інвесторами. Поточний 281 день очікування для підключення електроенергії – швидше за все стримує інвесторів, а тому вирішення цієї проблеми може мати значний вплив на інвестиційну активність в реальному секторі.
 - Переговори щодо збільшення кількості дозволів на перевезення для вантажівок, що прямують в ЄС, є дуже важливим стримування транспортні витрат на міжнародну торгівлю та збільшення обсягу експорту товарів до ЄС.

Обидва вказані заходи є дещо складнішими (особливо вирішення енергетичного питання), ніж наступні заходи, але, ймовірно, матимуть дуже сильний та помітний вплив на інвестиції та ділову активність.

Інші рекомендовані пріоритети легше впровадити, але вони теж матимуть чіткий позитивний вплив на бізнес- та інвестиційний клімат в Україні.

2. Друга категорія заходів спрямована на усунення непотрібних бюрократичних та адміністративних навантажень (часто пов'язаних з корупційними ризиками). Серед них:
 - L-2: Покращення виконання судових рішень проти держави
 - T-2: Усунення штрафних санкцій за запізнення / не оформлення податкових накладних, що не надаються покупцям
 - T-3: Обмеження арешту коштів на банківських/податкових рахунках в рамках кримінальних проваджень
 - LT-3: Визнання цін у європейських накладних
 - LT-2: Спрощення вимог до документації для транспортування та оподаткування

Усунення надмірного тягарю для компаній є постійним викликом для усіх країн світу, але звичайно повинно бути одним з головних пріоритетів України. Це дозволить прибрати залишки зарегульованої пост-радянської системи і також зменшити масштаби корупції, і при цьому звільнить ресурси компаній для ведення бізнесу, генерації зростання та забезпечення зайнятості та доходів.

3. Остання категорія пріоритетних заходів - порівняно прості в імплементації заходи для створення рівних, конкурентних умов, що не дискримінують проти нових, іноземних або приватних компаній.
 - F-2: Забезпечення рівних умов конкуренції між приватними та державними банками
 - A-3: Порядок використання нових засобів захисту рослин
 - T-1: Боротьба з фіктивними приватними підприємцями

Ці заходи мають бути розглянуті урядом в першу чергу у визначеному тут порядку, щоб згенерувати відносно швидкі вигоди для ділової активності, інвестицій, а, відповідно, економічного зростання України. Для більшості заходів, проекти законів або схожі заготовки вже існують; отже реформи вже ґрунтовно підготовані та не є надто складними. Однак це не значить, що необхідно відкидати пропозиції, які не вказані серед пріоритетних заходів – насправді їх необхідно енергійно просувати. Деякі з цих пропозицій будуть мати навіть дуже значні вигоди у випадку запровадження (наприклад, реформа ринку землі), але потребуватимуть більше часу для ґрунтовної підготовки та запровадження.